

6 Obreza in zaobljenje hrbta

Sedaj je knjižni blok pripravljen za obrezo. Knjižne pole se namreč na eni strani še vedno držijo skupaj, kar bi onemogočalo listanje knjige, poleg tega zaradi zlaganja in šivanja pol le-te niso v popolnoma ravni liniji. Obrežemo jih lahko strojno, težji in zamudnejši način pa je ročno: knjižni blok postavimo v stiskalnico, močno stisnemo, da se nam ne premakne, in ga s treh strani obrežemo z nožem. Ko smo končali z obrezo, s kladivcem potolčemo hrbet knjižnega bloka, da dobi lepo zaobljeno obliko.

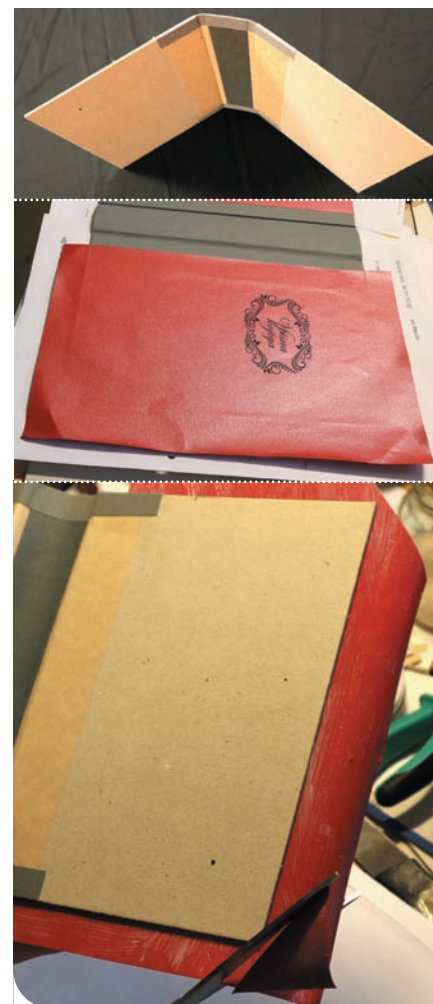
Na hrbet knjižnega bloka lahko zalepimo še vrstico, ki nam bo služila kot označevalnik, kje smo končali z branjem, nato pri vrhu in pri dnu nalepimo še t. i. kapitalni trakec, ki bo nekoliko zakrival hrbet knjige potem, ko bo le-ta oblečena v platnice, in ji hkrati dal estetski videz. Nato hrbet ojačamo še s tanjšim listom papirja, ki bo zagotovil boljšo povezanost hrbta in bil osnova, na katero prilepimo še tulec. Ta bo povezal hrbta knjižnega bloka in platnic ter zagotavljal odskočnost hrbta knjige, ko jo bomo razprli za branje.

8 Končni izdelek

Sedaj ko imamo pripravljena tako knjižni blok kot platnice, nam preostane le še, da oba dela povežemo. Z lepilom dobro namažemo tulec na hrbtu knjižnega bloka in sredinski del platnic, ter ju previdno stisnemo skupaj. Ko se lepilo posuši, premažemo še notranja dela platnic in spojna lista (predlista) ter ju prilepimo skupaj. Zopet celoto stisnemo v stiskalnici ali preši in ko se lepilo posuši, dobimo končni izdelek – knjigo. ●

7 Priprava platnic

Vloga platnic je, da zaščitijo knjižni blok in zagotavljajo trdnost in stabilnost knjige, ko stoji na polici, zato so običajno iz kartona ali lepenke. Mi smo za platnici uporabili z enaka kosa trše lepenke. Velikost platnic mora biti nekoliko večja od velikosti knjižnega bloka. Med lepenki smo dali trak prožnega kartona v širini hrbta knjižnega bloka, ki smo ga previdno usločili, da se bo skladal z ukrivljenostjo knjižnega bloka. Hrbet smo oblekli v platno, platnice pa v rdeč prevlečni papir, na katerega smo predhodno natisnili naslov naše knjige.

Razglednice tiskarne Šeber

Postojnska tiskarska družina Šeber

Mateja Kalc

Knjižnica Bena Zupančiča Postojna
mateja.primc@po.sik.si

Začetek evropskega tiskarstva kot tehnološkega postopka razmnoževanja slik in besedil sega v sredino 15. stoletja z iznajdbo pomičnih kovinskih črk nemškega izumitelja Johannesa Gutenberga. Njegova uvedba mehanskega gibljivega tiskanja v Evropi velja za revolucijo v tiskarstvu in predstavlja pomemben mejnik drugega tisočletja v zgodovini človeštva. Gutenbergova izjemna iznajdba na področju tiskarstva je omogočila množično proizvodnjo in ekonomičnost tiskanih knjig tiskarjem in lažjo dostopnost bralcem.

Zgodovina evropskega tiskarstva

V renesančni Evropi je prihod mehaniziranega tiska sprožil porast komunikacije in hkrati ogrozil moč političnih in verskih oblasti. Nagla rast pismenosti je prekinila monopol pismene elite nad izobraževanjem in

učenjem ter okrepila nastajajoči srednji razred. Gutenbergova tehnologija tiskanja se je naglo širila po vsej Evropi in nato zajela širni svet. Eno izmed njegovih najbolj prepoznavnih tiskanih del je obsežna, visoko estetska in tehnično dovršena Biblija, znana tudi kot 42-vrstična Biblija.

Tiskarstvo Šeber

Tiskar Jožef Blaznik je leta 1851 v Postojni ustanovil podružnico svoje ljubljanske tiskarne, ki jo je 1856. odkupil rojak iz Idrije Maksimiljan (Maks) Šeber starejši. Leto pozneje je nasledil tiskarsko dejavnost njegov starejši sin Rihard Šeber, katero je vodil do njene prodaje, natančneje do leta

● Knjiga Razglednice tiskarne Šeber. Foto: Mateja Kalc, osebni arhiv – fotografije razglednic in naslovnice knjig so pridobljene iz domoznanskega oddelka Knjižnice Bena Zupančiča Postojna

1904. Istega leta je Rihardov mlajši brat Maks Šeber, evropski popotnik, speleolog, tiskar, fotograf in založnik, odprl moderno tiskarno in knjigovoznico v Postojni in tako nadaljeval družinsko tiskarsko tradicijo, ki jo je vodil do leta 1935. Nato jo je prepustil svojemu sinu Maksu, ki jo je upravljal do njenega zaprtja 1948., ko so jo nacionalizirali in preimenovali v Tiskarno Nanos.

Tiskarna Šeber je tiskala široko paleto različnih vrst tiskovin, kot so razglednice, plakati, letaki, vstopnice, vabila, poročila, obrasci za idrijski rudnik ter trošarinske urade. Tiskarska obrt je cvetela z manjšimi in večjimi naročili. Njihova pomembnejša tiskana zapuščina so zagotovo knjiga Postojnsko okrajno glavarstvo, zbirka Ahasverjevih pravljic ter Popis sloveče Postojnske jame in Postojne.

Maks Šeber (1862-1944)

Priznani postojnski fotograf Maks Šeber se je rodil 30. decembra 1862 v Postojni. Ukvarjal se je s tiskarstvom, fotografijo, založništvom in jamarstvom. Poleg tiskar-

ne je imel v lasti tudi knjigovoznico in fotografski atelje. Kot poklicni fotograf je obeležil številne dogodke v Postojni in njeni širši okolici. Med letoma 1904 in 1909 je urejal in izdajal glasilo Notranjec. Njegovo ime je natisnjeno na mnogih postojnskih razglednicah in razglednicah drugih krajev. Bil je domoljubno in liberalno usmerjen ter vsestransko dejaven. Njegova razgledanost in poznavanje različnih področij se odražata v vsem njegovem delu.

Fotografska dejavnost

Lastnik tiskarne Maks Šeber mlajši se je vzporedno s tiskarsko panogo in knjigovestvom ukvarjal tudi s profesionalnim fotografiranjem. Znanje s področja fotografije je pridobil pri fotografu Antonu Jerkiču v Gorici. Tiskarsko znanje mu je omogočilo, da je svoje izpiljene jamske in panoramske fotografske posnetke prenesel v tiskano obliko in jih ponudil na ogled širši javnosti. Bogata fotografska reprodukcija okolice, različnih dogodkov fotografiranih iz ateljeja in jamske

fotografije kažejo na vrhunsko kvaliteto in inovativnost fotografa Maksa Šebra. Pionir jamske fotografije na Slovenskem nam je zapustil neprecenljivo dediščino posnetkov notranjosti Postojnske jame in kraškega sveta. Jamska fotografija je bila v Šebrovem času zahtevna dejavnost, predvsem zaradi slabih osvetlitvenih možnosti in razgibanega terena. Njegove fotografije so bile objavljene v številnih domačih in tujih revijah, vodnikih, publikacijah speleologov, s čimer se je sloves slovenskega krasa razširil v svet. Z natisnjenimi razglednicami in brošurami je uspešno promoviral in populariziral jamski svet tako doma kot v tujini. Njegov speleološki fotografski opus nam priča, da je bila jamska oz. krajinska fotografija pred ateljejsko ter individualno fotografijo.

Knjiga Razglednice tiskarne Šeber

Profesionalne ali ljubiteljske zbirke uspešno povezujejo medgeneracijska obdobja, saj nas vračajo v preteklost, pričajo o sedanjosti in ohranjajo dragoceno dediščino za prihodnost.

Korenine zbirateljstva segajo že v obdobje prazgodovine. Vsaka zbirka ima svoj vsebinski značaj, podobo in vrednost ter materialno, kronološko in dokumentarno vlogo. Svet brez zbirateljskih zapuščin bi bil pust in osiromašen.

Po zaslugi zbiratelja in kartofila Pepija Krašne je izšla zajetna knjiga z obsežno zbirko starih razglednic. Razglednica je iz tršega, kartonastega materiala opremljena s sliko in praznim prostorom za krajše sporočilo. Predstavlja nam pomemben vir raziskovanja starih podob mest, pokrajin, znamenitosti nekega prostora v določenem časovnem obdobju. Njene ilustracije nam slikovito orišejo pokrajine in nas ponesejo v preteklost.

Knjiga z naslovom Razglednice tiskarne Šeber je oblikovno in tekstovno bogata,

Viri in literatura:

- Krašna, P. (2012). Razglednice tiskarne Šeber. Postojna: Galerija 2.
- Postojnsko okrajno glavarstvo: zemljepisni in zgodovinski opis. (2003). Vrhnik: Galerija 2.
- SLO: časi, kraji, ljudje: slovenski zgodovinski magazin. ISSN 2350-4641. - Št. 16 (nov. 2017), str. 56-61.
- <https://sl.wikipedia.org/wiki/Tisk>, pridobljeno dne 23.8.2019.
- https://sl.wikipedia.org/wiki/Johannes_Gutenberg, pridobljeno dne 23.8.2019.
- <http://arhiv.postojna.si/tiskaj.aspx?pid=13340>, pridobljeno dne 23.8.2019.
- Misel Francisa Bacona: http://www.facka.si/gradiva/zgo/srednji_vek/gutenberg.html, pridobljeno dne 3.9.2019.

»Knjige so ladje misli, ki potujejo po valovih časa in nosijo dragoceni tovor od roda do roda.«
(Francis Bacon)

obsega 334 strani, 297 razglednic iz 12-ih občin ter 3 fotografije Šebrove tiskarne. Ob njenem prebiranju lahko začutimo, kako pomembno zgodovinsko poslanstvo so imele razglednice, ki so potovale v daljne kraje med različne ljudi in kulture.

Zaključek

Izum tiska je pospešil vzpon pismenosti in posledično dvig izobraženosti ljudi. Tako je tiskana beseda postala del našega vsakdanjika. Tisk je spremenil življenje Evropejcev, saj znanje ni bilo več omejeno na privilegirane. Novice in informacije so postale del širših množic. Povpraševanje po tiskani besedi se je naglo povečalo. Pred Gutenbergom je bilo v Evropi le nekaj tisoč rokopisov, 50 let po njegovi smrti pa že na milijone knjig.

Bogata ohranjena fotografska produkcija tiskarne Šeber je prav tako pustila neizbrisen pečat v slovenskem kulturnem prostoru.

Živimo v dobi hitrega napredka na področju informacijske tehnologije, ki se med drugim kaže tudi s popularizacijo knjig v elektronski obliki. Kljub vsemu, si upam trditi oz. si neizmerno želim, da tiskane knjige ne bo izpodrinil digitalni tisk in bo ta tudi v prihodnje kraljevala v vsej svoji veličini.

»Knjige so ladje misli, ki potujejo po valovih časa in nosijo dragoceni tovor od roda do roda.« (Francis Bacon) ●